

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus II. Quomodo Scientia sit in Deo?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

De scientia DEI in genere.
ARTICULUS II.
Quomodo scientia sit in DEO?

107

SUMMARI A.

1. Ratio habitus à DEO exulat.
2. Admittuntur formalitates speciei & objecti specificativi.
3. Non attributa, sed essentia Divina exercet rationem speciei.
4. 5. Opponuntur objectiones.
6. Aliud est objectum adequatum, & aliud per se primò terminativum, vel motivum visionis.
7. Quomodo attributa sint objecta secundaria?
8. Quomodo intelligibilitas consequatur rationem altis puri.
9. In definitione scientie ly per causam accipiendum ex parte objecti.
10. Astringitur scientia proprie dicta virtualiter distincta.
11. 12. 13. Differentia inter intelligere constitutum, & scientiam attributalem DEI.
14. Essentia Divina aliter specificat intellectum, & aliter scientiam DEI.
15. Quomodo ratio eris a se impediatur cognitionem scientificam?
16. Quomodo visio DEI sit participatio Divina scientie?
17. Utrum DEUS sua attributa diligat amore electivo?
18. Varia predicata scientie Divina.
19. Removetur à DEO scientia a posteriori.
20. DEUS videt se in creaturis, non ex creaturis.
21. Infans ex intelligere constituitur.
22. Non datur in DEO scientia sui intelligere.

§ I.

Quomodo Divina essentia respectu scientie DEI habet rationem objecti?

Cum plura predicata reperiantur in linea intellectuali, ut objecti motivi, terminativi, speciei intelligibilis, potentia, habitus, &c. videntur esse, quam ex his & quomodo Divinis accommodari possint? Et primò quidem sicut prius rationem potentie & actus primi ut virtualiter ab actu secundo distincti à DEO removet; ita omnem quoque habitum à Divino intellectu profertur, quippe cujus formalis ratio ab imperfectione difficultatis, quam ex parte subjecti essentialiter connotat, separari non possit.

Predicata verò speciei intelligibilis, nec non objecti motivi, terminativi & specificativi DEO attribui posse censeo, quia separatà omni imperfectione retinent aliquid perfectionis, quod DEO convenire possit. Nam ex parte speciei intelligibilis invenitur, quod objectum reddat proxime intelligibile, & illud uniat cum intelligente. In DEO porro est perfectissima intelligibilitas & unio objecti per omnimodam identitatem. Ratio objecti motivi plus non exigit, quam quòd proxime determinet intellectum ad actualem cognitionem sui. Ratio quoque objecti per se primò terminativi petit, ut ratione sui cognoscatur, &

R. P. Metzger, Theol. Schol. Tom. I.

alia ratione ipsius, quod ipsum de specificativo objecto dixeris. Sed hæc omnia absque imperfectione præstat ipsa Divina essentia ut virtualiter ab omni attributo distincta. Est enim species intelligibilis; quia secundum nullam aliam perfectionem DEUS magis est secum unus, quam secundum suam essentiam, utpote in eadem secum linea constitutam, & ne quidem virtualiter distinctam; dum cætera perfectiones saltem virtualiter ab ipso distinguuntur. Rursus. Cum essentia Divina sit radix intelligibilis (quod à paritate substantie Angelicæ confirmabis) nec ratione alterius ipsa cognosci potest, sed alia omnia ratione ipsius cognoscuntur; ergo essentia Divina ut virtualiter ab omnibus aliis perfectionibus distincta habet rationem speciei intelligibilis.

Accedit, quòd species intelligibilis pertinet ad lineam intelligibilem; sed attributa eam virtualiter à linea intelligibili distincta ad eandem non pertinent: ergo munus intelligibilis speciei obire non possunt. Ex quo iterum sequitur, eidem Divina essentia tam motivi, quam terminativi objecti formalis rationem convenire: est enim essentia Divina ut præintellecta attributis, non modo per se primò intelligibilis, sed ipsum intelligi & objectum intellectum omnibus modis idem cum intellectu.

Neque te moveat primò, quòd DEUS se ipsum intelligat non modo intuitiva, sed comprehensiva visione; visio verò intuitiva, ut nuper dictum, quia attingit objectum ut in se est, feratur in omnia quæcunque formaliter in DEO contenta.

Secundò quòd hæc ratione attributa & relationes esse ut secundaria & materialia objecta divina visionis, quod videtur dici non posse, siquidem & ipsa sunt actus purus, adeoque habent per se intelligibilitatem infinitam.

Ad primum quippe Respondeo: Visionis intuitivæ DEI objectum adequatum, prout includit tam primarium, quam secundarium, esse DEUM ut physicè in se est, non autem objectum per se primò motivum & terminativum & ideo ad rationem objecti adequati, ut includentis tam primarium, quam secundarium, pertinent omnia predicata, quæcunque formaliter in DEO contenta, quia omnia conveniunt in esse objecti pure intelligibilis, ut in se est: quia verò non omnia conveniunt in ratione objecti per se primò ratione sui intelligibilis, non omnia pertinent ad rationem objecti motivi & terminativi.

Ad secundum Respondeo ut supra: Attributa & relationes non esse proprie secundaria objecta, quasi essent materialia & extranea; sed minus proprie, tanquam ratione alterius ut objecti formalis cognita, & pertinentia ad intrinsecam perfectionem ipsius. Habent quoque per se intelligibilitatem infinitam h. e. non ratione alterius extrinseci, concedo; non ratione alterius ut rationis formalis intrinsecæ, nego.

O 2

Si

8. Si dicas: Essentia divina ex eo habet rationem speciei intelligibilis, quia est actus purus, sed quodlibet prædicatum & attributum Divinum est actus purus: ergo quodlibet attributum Divinum poterit habere rationem speciei intelligibilis. Distinguo majorem: quia est actus purus in linea essentia, conc. quocunque modo neg. maj. sed quodlibet attributum est actus purus, in sua linea virtualiter distincta à linea essentia, conc. in ipsa linea essentia, nego min. & conseq.

§. II.

Adstruitur scientia proprie accepta sub ratione attributi virtualiter distincti.

9. Nunc investigandum, utrum scientia sub præfiori significatione, prout est *cognitio certa & evidens per causam*, tanquam attributum speciale ab essentia virtualiter distinctum, admitti debeat in Divinis? Ubi certum in primis est: si ly *per causam*, accipias ex parte actus nullo modo habere in DEO locum, cum iste modus cognoscendi sit valde imperfectus, & discurtui formali proprius, in quo una cognitio causat & infert alteram. At verò si ly *per causam* accipias ex parte objecti, vera est doctrina Thomistica.

10. CONCLUSIO nostra. *Scientia ut attributum virtualiter distinctum, proprie & formaliter in DEO datur.* Ita Durandus, Ferrara, Bannez. Jo. à S. Th. Gonet, Godoyus & communis Thomistarum.

Ratio est in promptu: DEUS cognoscens suammet essentiam in eadem ceu causa formali & reali cognoscit omnes creaturas tam possibiles, quam actuales. In eadem verò ceu radice & causa virtuali cognoscit sua divina attributa.

Quid ergo deest ipsi ad rationem veram & propriam dictæ scientia, non tantum respectu creaturarum, sed etiam suarum attributalium perfectionum? cum exemplo Theologiae & metaphysicæ conferat, ad rationem veram scientiæ sufficere causam virtualem proprietatum.

11. Dubitas tamen: utrum scientia sub hac formali ratione accepta sit verum attributum ratione nostra consequens ad intelligere constitutum DEI? Ipsum enim intelligere DEI cum sit comprehensivum, debet in essentia vilita attingere omnes proprietates formaliter, & effectus eminenter contentos, ergo ipsum intelligere DEI constitutum attingit essentiam divinam, ut est causa virtualis attributorum, & formalis creaturarum.

Quo posito jam nihil relinquitur scientiæ reliquum, quod ad intellectiōnis conceptum ceu virtualiter distinctum, & attributalem lineam constituens, superaddat: cum totus scientiæ divinæ conceptus sistat in *cognitione per causam*, & non minus pro suo primario & specificativo objecto habeat divinam essentiam, quam ipsum intelligere constitutum.

12. Nihilominus scientia & sapientia divina distinctum attributum constituit, ut agnovit Damasc. l. 1. de fide c. 4. dicens: *sive bonum, sive justum, sive sapientem, sive quodcunque tandem aliud dicere libeat, non DEI naturam, sed qua natura*

insunt, exponis. Nam alia est ratio sub qua scientia essentiam respicit; alia sub qua intelligere divinum eandem habet pro objecto. Illud essentiam attingit sub absoluta ratione primi intelligibilis; scientia verò sub ratione causæ formalis, & virtualis.

Ideoque ad rationem dubitandi Resp. quòd intelligere constitutum DEI attingat quidem essentiam suam ut causam creaturarum, si reduplicatio cadat supra *rationem que*, & faciat hunc sensum, quòd intelligere divinum attingat essentiam, que sit causa realis creaturarum, & virtualis attributorum; non autem si reduplicatio cadat supra *rationem formalem sub qua*: non enim essentia divina concipitur esse objectum intelligere constitutum sub formali ratione causæ, sed primi & connaturalissimi intelligibilis.

§. III.

Solvuntur objectiones.

Objectiones primò. Idem est specificativum scientiæ & intellectus Divini: ergo gratis Divina scientia ab intellectu vel intelligere primordiali & constitutivo distinguitur. Antec. probatur. Essentia Divina ut virtualiter ab attributis distincta specificat intellectum Divinum: sed eadem specificat Divinam scientiam: ergo idem est specificativum tam intellectus quam scientiæ Divinæ.

Resp. dist. maj. Idem est specificativum, & diverso modo concedo, eodem modo, nego antec. & consequentiam.

Probationem rursum distingo: Essentia Divina, specificat Divinum intellectum sub ratione objecti formalis tam motivi, quam terminativi, concedo. Sub ratione motivi tantum, nego maj. sed eadem essentia specificat Divinam scientiam: sub ratione objecti formalis motivi concedo: terminativi nego min. & consequentiam.

Ipsa quippe Divina essentia sub duplici ratione suamet cognitioni obicitur. Primò in ratione objecti connaturalissimi & per se primò intelligibilis, quod per nullam aliam causam vel formalem vel virtualem cognosci potest: & hoc modo non tantum est formale objectum motivum; seu prima ratio cognoscendi se ipsam; sed etiam terminativum, seu quod ratione suæ infinite intelligibilitatis à se existentis per se primò intuitioni Divinæ obicitur; quamquam ea ipsa cognitio, utpote comprehensiva, etiam attributa ceu terminos secundarios, creaturas verò, ceu terminos materiales eminenter in essentia contentos respiciat.

Secundò obicitur eidem suæ cognitioni in ratione causæ tum virtualis respectu attributorum, tum formalis respectu creaturarum, idque tam in essendo quam cognoscendo, quæ ratione non exercet munus objecti per se primò terminativi, sed motivi; neque enim ipsa est, quæ per se primò per causam cognoscitur (quod est de ratione scientiæ) sed est ratio, ut per ipsam tanquam causam virtualem per se primò & ut objectum formale terminativum attributa, creatura verò ut secundarium & objectum materiale terminativum cognoscantur.

Dices.

16. Dices primò. Essentia Divina, eò quòd sit infinita & ens à se, non potest esse objectum formale terminativum cognitionis strictè scientificæ, quæ importat cognitionem per causam: sed etiam attributa sunt ens à se: ergo neque illa possunt esse objectum cognitionis scientificæ strictè & propriè acceptæ.

Resp. cum Godoyo, dist. maj. eò quòd sit ens à se tam per exclusionem causæ formalis, quàm virtualis, concedo maj. per exclusionem solùm causæ formalis, nego maj. sed etiam attributa sunt ens à se per exclusionem causæ formalis, concedo, virtualis nego min. & consequentiam.

16. Dices secundò. Visio beatifica est participatio Divinæ scientiæ; sed illa habet pro suo formali objecto tam motivo, quàm terminativo Divinam essentiam; ergo etiam scientia DEI pro suo objecto tam motivo, quàm terminativo habet Divinam essentiam.

Resp. est participatio Divinæ scientiæ tam latè quàm strictè & propriè acceptæ, tam prout scientia accipitur pro intelligere primordialis essentiæ Divinæ ut objecti connaturalissimi, quàm prout accipitur pro cognitione objecti per Divinam essentiam tanquam causam, concedo, tantùm prout accipitur pro participatione scientiæ DEI strictè acceptæ, & virtualiter distinctæ ab intelligere primordiali, sic nego. Sed visio beatifica habet pro suo objecto formali tam motivo, quàm terminativo Divinam essentiam; quâ ratione est participatio scientiæ Divinæ latè acceptæ, concedo; quâ ratione est participatio scientiæ, ceu attributi virtualiter, distincti, nego min. & consequentiam. Itaque visio duplex inadæquatam munus exercet; unum, quòd attingat Divinam essentiam ceu objectum connaturalissimum, alia verò ceu terminos secundarios in essentia; & sic est participatio ipsius Divini intelligere, & est scientia latè solùm & improprie sumpta, ac potius habet se ut lumen principiorum, quàm ut scientia; secundò quòd attingat per se primò attributa tanquam radicata & interibilia ex Divina essentia, & hâc ratione propriè est scientia.

17. Obiectis secundò. Si scientia DEI virtualiter distincta à lumine int. lectus & principiorum, attingeret per se primò & ut quod attributa Divina, non autem essentiam, sequeretur, quòd DEUS liberè & amore electivo diligeret sua attributa: sed hæc sequela peccat, estque contraria D. Thomæ 1. cont. gent. c. 74. & 88. dicenti: *cum igitur DEUS se ipsum tanquam finem velit, & non sicut que ad finem sunt, sequitur, quòd respectu sui habeat voluntatem tantum; respectu autem aliorum affectionem.* ergo. Sequela probatur.

Sic in voluntate comparatur electio mediorum ad intentionem finis; sicut in intellectu scientia conclusionum, & lumen principiorum: ergo si in intellectu Divino attributa per se primò terminant Divinam scientiam; etiam in voluntate terminabunt amorem electivum.

Resp. negando sequelam. & ad probationem permisso antecedente, quod in pluribus deficit & patitur limitationem, distinguo conseqens: terminant amorem electivum; si electionem latiori sensu accipias pro amore boni quodammodo intermedii in aliam bonitatem virtualiter priorem refe-

ribilis, conc. si presè accipias pro libera assumptione boni intermedii extranei, de qua loquitur S. D. nego consequens & consequentiam. Itaque electio strictè & propriè accepta, sic nominat actum liberi arbitrii assumptivum alicujus medii propter bonitatem finis; quo sensu non valet paritas inter scientiam & electionem; cum illa sit de necessariis, ista de contingentibus: latiori sensu denotat amorem alicujus boni non ultimato sistentem & defixum in illo bono, quin saltem virtualiter tendat in aliquam rationem virtualiter priorem; atque ita Divinus amor necessariò attingens sua attributa eâ ratione dici potest electivus, quatenus infinita bonitas cujusvis lineæ attributalis virtualiter radicitur in Divina essentia, in qua ratio finis ultimi explicitè & per se primò reperitur.

S. IV.

Corollaria.

Colliges primò. Varia prædicata & proprie-
tates scientiæ creatæ attribui posse scientiæ in-
creatæ, quæ nimirum ab imperfectione sunt im-
munes. Est igitur imprimis certa & evidens:
quia certitudo & evidentia sunt perfectiones scien-
tiæ simpliciter simplices. Ideoque dicitur Dan.
11. *ipse revelat profunda & abscondita, & novit
in tenebris constituta, & lux cum eo est.* Et secun-
dò diverso respectu formaliter speculativa &
practica: quia rursus utrumque prædicatum dicit
perfectionem simpliciter simplicem. Et respectu
sui quidem ceu optimi speculabilis cognitionem
habet speculativam; respectu creaturatum scien-
tiæ practicam utpotè quarum est *Artifex*, sap.
7. Est quoque scientia divina formaliter simplex
& incomposita, in qua nulla est volubilitas cogi-
tationum *ab aliis in alias evanescens*, nihil *formabile
priusquam formatum*. ut inquit S. August. 1. 15.
de Trin. c. 15. quia totum hoc realem distinctio-
nem cogitationum, & mutabilitatem involuit
Virtualem tamen discursum, quo cognoscitur mi-
nus notum ex magis noto, non ex parte cogno-
scentis, sed ex parte cogniti, non est cur DEO
deneges: siquidem ea est dependentia creatura-
rum à divina essentia, ut non nisi ratione ipsius
tanquam magis noti, & tanquam effectus in causa
à DEO cognoscantur: quamvis ex parte ipsius
cognitionis nulla prorsus sit illatio, sed omnia
simplici & judicativo intuitu represententur.
Tandem esse etiam virtualiter reflexivam rectè di-
xeris; quia sicut alias omnes perfectiones: ita se
ipsam quoque in essentia divina veluti virtuali causa
cognoscit.

Colliges secundò. Non posse in DEO admit-
ti scientiam à posteriori. Ita videtur expressè
sentire D. Th. 1. ad Annib. dist. 3. q. 2. a. 1. in
c. de Angelo beato affirmans: *dicendum, quòd
quamvis cognoscat divinam bonitatem relucere in
creatura, non tamen ex creatura venit in creatorem,
sed ex converso.* Et q. 2. de ver. a. 2. ad 2. de
DEO loquitur: *Non quasi essentiam suam ex aliis
rebus cognoscens.* Ex quibus ratio præsentis Co-
rollarii deducitur: Tunc datur scientia à posteriori,
quando id quod ex parte cogniti & in essendo
est effectus, ex parte cognitionis & in cognoscen-
do

do fit causa alterius; sed hoc implicat in DEO; ergo etiam implicat scientia à posteriori. Major liquet: quia cum scientia in genere sit rei cognitio per causam; in hoc differt scientia *propter quid*, & *quia*, quòd illa pro medio demonstrativo assumat medium, quod non tantum sit causa in cognoscendo, sed etiam in essendo, & ex parte cogniti; ista verò assumat medium, quod quidem est notius quo ad nos, & causa in cognoscendo: ex parte verò objecti cogniti & in essendo est effectus minus notus quoad se.

Minor probatur primò; quia in DEO non datur alia virtualis causalitas & subordinatio ex parte cognitionum, nisi per connotationem ad causalitatem & subordinacionem objectorum cognitionum, ut ex decursu patebit: sed ex parte objecti cogniti effectus subordinatur suæ causæ; ergo etiam talis est ordo ex parte cognitionis divinæ, adeoque sola relinquitur scientia à priori. Secundò effectus creatus in tantum fundat notitiam evidentem & scientiam de DEO à posteriori, in quantum est medium cognoscendi DEUM modo abstractivo, imperfecto, & quoad an est: atqui talis modus cognoscendi seipsum repugnat in DEO: quia includeret cognitionem immediatè terminatam ad creaturas, adeoque specificatam à creaturis, abstractionem exclusivam quidditivæ cognitionis, &c. quæ sine imperfectione concipi non possunt.

20. Oppones: Qui causam cognoscit in effectu, ille habet scientiam à posteriori, atqui DEUS se ipsum ceu causam cognoscit in effectibus creatis: ergo habet scientiam à posteriori: Minor est S. D. I. 1. ad Annib. d. 3. q. 2. a. 1. in c. ubi dicit: *DEUS se ipsum videt in creatura representatum*, & exinde patet: quia sicut est impossibile causam comprehendere, & non videre in ipsa effectus contentos, sic est impossibile effectum comprehendere, quin in ipso cognoscatur causa ipsius: sed DEUS comprehensivè cognoscit omnes effectus creatos: ergo & se ipsum tanquam causam in creatis effectibus cognoscit.

Resp. negando, vel disting. maj. qui videt causam in effectu, & ex effectu conc. maj. & non ex effectu nego maj. vel explicatius: qui videt causam in effectu, tanquam dependentem in cognoscendo ab effectu, conc. maj. tantum ut terminum dependentiæ & connexionis, nego maj. sed DEUS videt se ipsum in effectibus creatis, ut terminum dependentiæ, quam habent effectus creati à se, tanquam causam, concedo min. videt se ipsum in effectibus creatis, & ex ipsis, ita ut cognitio sui virtualiter dependeat à cognitione effectus, ceu medio cognoscendi, nego min. & conseq.

Et datur instantia: DEUS per suum intelligere primordiale comprehendendo suam essentiam comprehendit omnes terminos cum illa necessariò connexos: nec tamen illud intelligere habet rationem scientiæ à priori strictè sumptæ: ergo tamen si DEUS cognoscendo comprehensivè effectus creatos attingat omnes causas eorundem tam ordinis creati, quam increati, non sequitur quòd illa cognitio sit scientia à posteriori. Igitur sicut ad scientiam à priori ulterius requiritur, quòd ex parte objecti & effectus cogniti sit aliqua dependentia à causa tam in essendo, quam cognoscendo, sic ad scientiam à posteriori requiritur, ut ex parte objecti & causæ cognitæ sit dependentia ab effectu, non quidem in essendo, sed tamen in cognoscendo: qualis in intellectu Divino non potest admitti.

Colliges tertio contra Godoyum, Non dati in DEO scientiam suæ intellectualitatis, vel intelligere actualissimi, ut enim daretur ejus scientia, deberet posse cognosci in aliquo medio virtualiter priori, & habente rationem causæ virtualis; sed hoc dici nequit: siquidem nec intellectualitas ab essentia, nec intelligere actualissimum ab intellectualitate virtualiter intrinsecè distinguitur, sed intelligere actualissimum est ipsum primordiale constitutum divinæ essentia, prout in 3. disput. diximus.

ARTICULUS III.

An & quomodo in DEO dentur idee?
Ad q. 15. S. Th.

S U M M A R I A.

1. <i>Quid sit idea?</i> 2. <i>Dari ideas in DEO probatur autoritate & ratione.</i> 3. <i>Non nisi rerum operabilium idee dantur.</i> 4. <i>Ipsa Divina essentia est idea rerum creaturarum & creabilium.</i> 5. <i>Pluralitas idearum exponitur.</i> 6. <i>Omnium creaturarum & jam possibilem idee dantur in DEO.</i> 7. <i>Mali formalis idea non datur.</i> 8. <i>Materia prima seorsim non habet ideam.</i> 9. <i>Divina Persona non ideatur per essentiam.</i> 10. <i>Dantur idee omnium tam individuorum, quam specierum.</i> 11. <i>Refellitur sententia Scotti.</i>	12. <i>Refellitur sententia Granadi.</i> 13. <i>Quomodo omnia vivant in DEO?</i> 14. <i>Quomodo DEUS respiciat creaturas in esse cognito?</i> 15. <i>Qualis similitudo inter Divinam ideam & creaturas?</i> 16. <i>Idee Divinae multiplicentur virtualiter extrinsecè.</i>

§. I.

Sententia Thomistica.

Suppono ex Philosophia, quòd idea sit forma intelligibilis, ad quam respiciens artifex aliquid ad ejus instar operatur: ita ut idea de materiali & entitativè dicat ipsam speciem expresse intelligentis